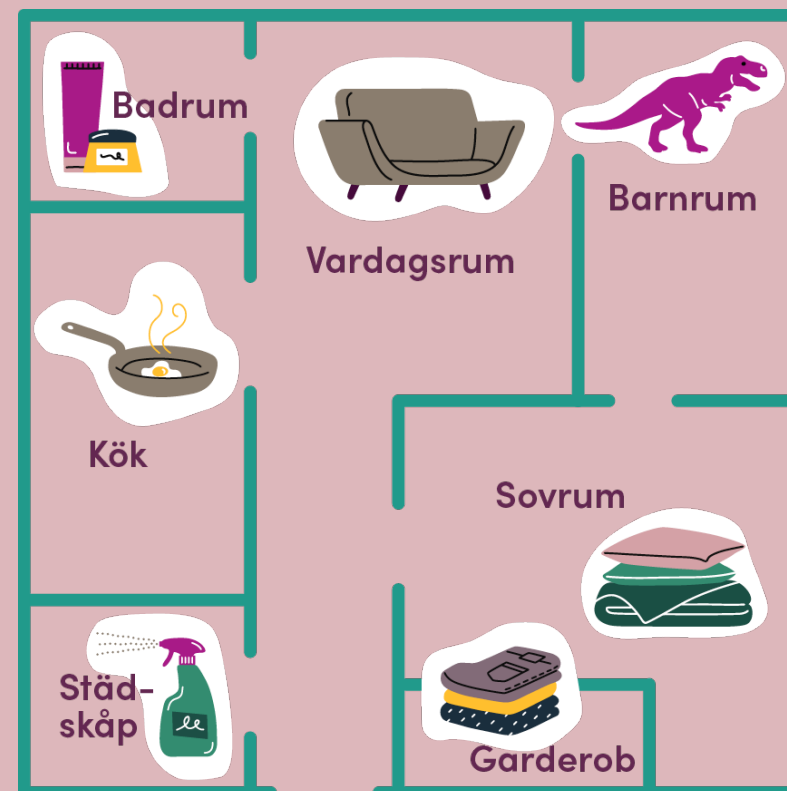

Mitt kemikaliesmarta hem – en studiecirkel genom 6 rum

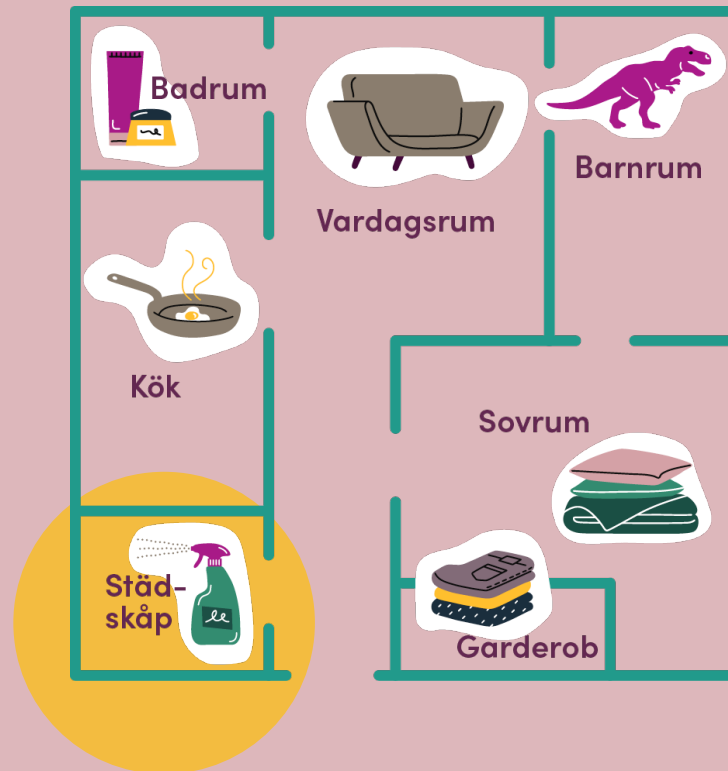
DEL 1: Introduktion & städskapet

Välkomna!

DEL 1

Introduktion & städsåpet

Syfte och mål

Syfte med studiecirkeln:

Lära oss olika sätt att minska vår exponering för skadliga kemikalier i hemmet.

Mål för dagen:

Att du ska kunna göra ditt städskåp mer kemikaliesmart utifrån konkreta tips.

Dagens upplägg:

1. Introduktion och presentation
2. Problematiska kemikalier i hemmet
3. PAUS
4. Städskåpet
5. Avrundning och inför nästa träff

Under träffen:

Skriv gärna
ditt namn i
din profil!

Ha gärna
kameran
på och...

mikrofon på
ljudlöst.

Ställ frågor
genom att
räcka upp
handen
eller skriv i
chatten.

Vi parkerar
frågor som kan
tas upp senare.
kameran på.

Vi kommer ta
en paus!

Presentationsrunda

1. Välj ett objekt som får symbolisera dig...!
2. Varför har du valt att delta i den här cirkeln?

Prata tre och tre.

En förväntan var i chatten!

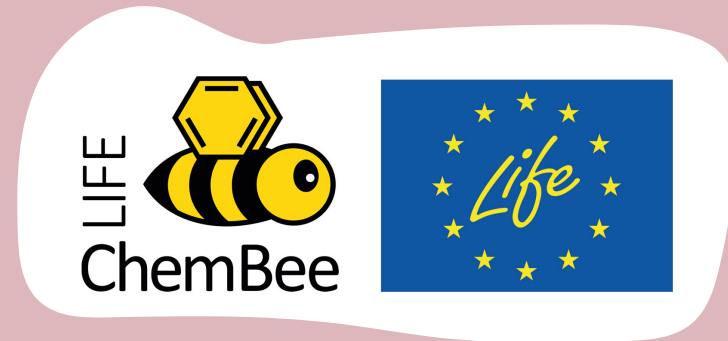
Mitt kemikaliesmarta hem - en del av ett större EU-projekt

SYFTE

Minska exponeringen för skadliga ämnen i hemmet.

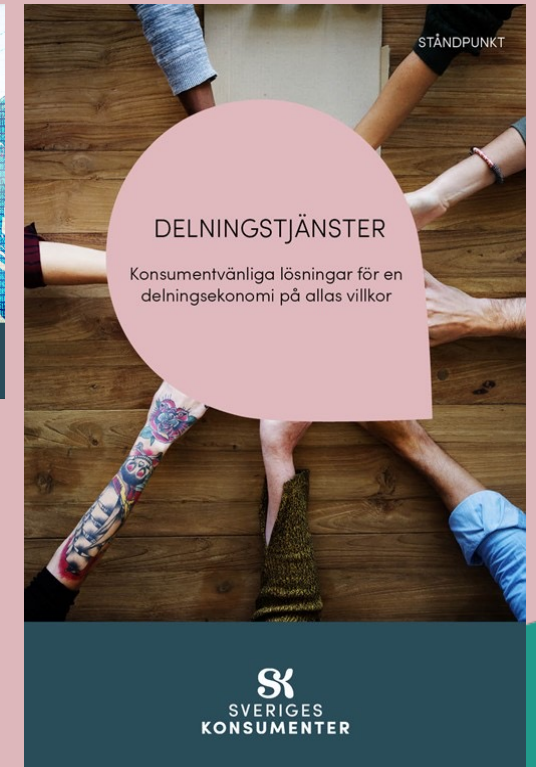
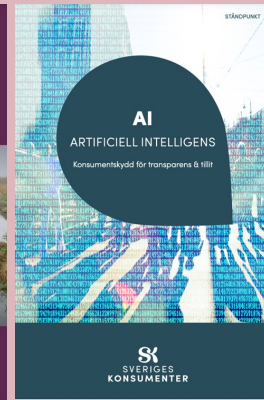
MÅL

Öka kunskapen om skadliga ämnen i hemmet och hur en kan leva och konsumera kemikaliesmart.

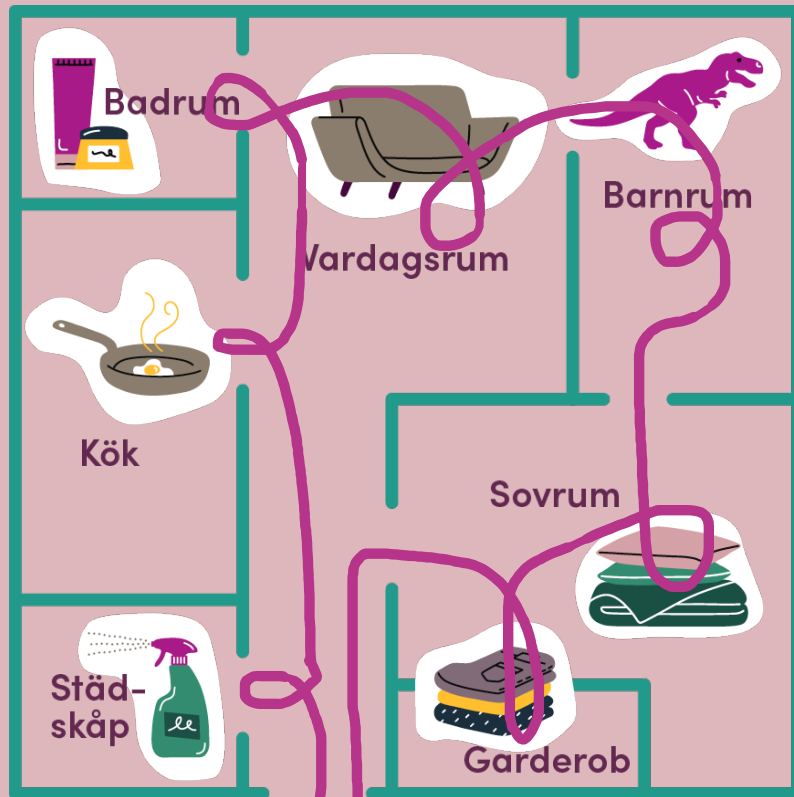

Sveriges Konsumenter

- Bildades 1992
- Ideell organisation, politiskt obundna
- 20 medlemsorganisationer
- Projekt och kampanjer
- Politisk påverkan nationellt och i EU
- Råd & Rön

Lär dig mer och lär ut till andra!

Ambassadörs- konceptet

Denna
cirkel

Kemikaliesmarta
ambassadörer

Två digitala verktyg

Kemikaliesmarta
hem

Vad kommer jag få med mig?

> Kunskap om skadliga kemikalier

- Hälsopåverkan
- Miljöpåverkan
- Lagstiftning
- Fakta om ämnen: tex. mjukgörare, doftämnen, PFAS, bisfenoler.

> Praktiska tips

- Praktiska råd för ett kemikaliesmart hem

> Kommunikationsstrategier

- ...för att sprida vidare kunskapen till andra

Intro: Problematiska kemikalier i hemmet

Vilka tror du är dina värstingar?

Fundera i tystnad en och en.

Chatterfall!

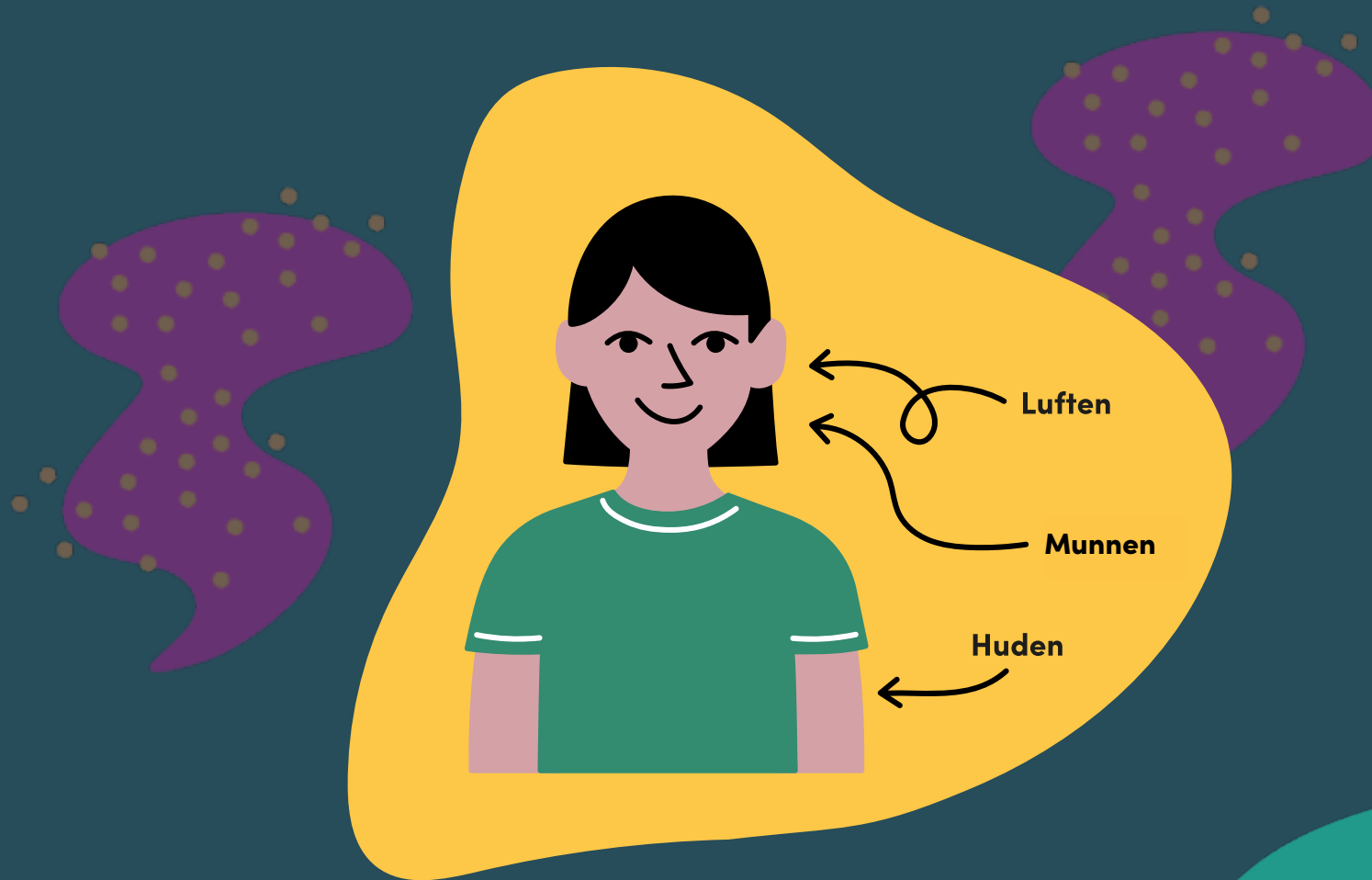
Kemikalier i vardagen

Cocktaileffekten

Hur kommer kemikalier in i kroppen?

Kemikaliers farliga egenskaper

CMR – ämnen

 Cancerframkallande – kan orsaka cancer

 Mutagena – kan skada arvsmassan

 Reproduktionstoxiska – kan störa fortplantningsförmågan

✗ Hormonstörande ämnen

- kan rubba hormonsystemet och leda till sjukdom

Allergiframkallande ämnen

- kan orsaka allergi

PBT – ämnen och vPvB* – ämnen

 Persistenta – långlivade ämnen

 Bioackumulerande – ämnen som ansamlas i organismer

 Toxiska – giftiga ämnen

*v står för väldigt

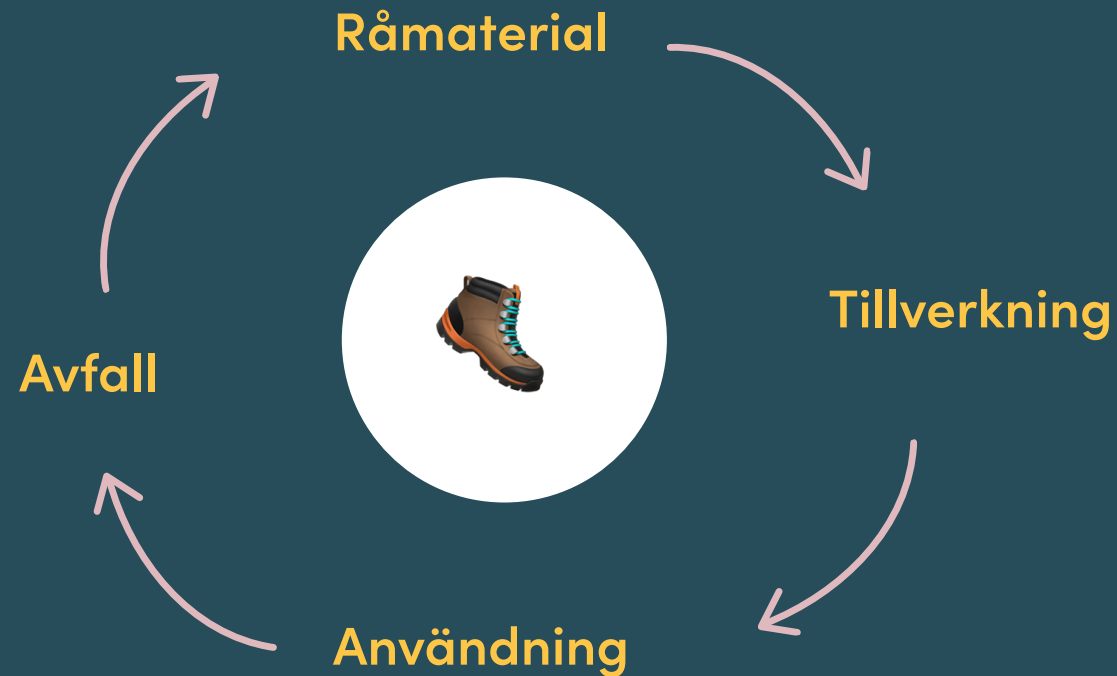
Ozonnedbrytande ämnen

- långlivade kemikalier som förstör atmosfärens ozonsikt

Hälsopåverkan

- **Mycket av vår tid spenderas inomhus**
- **Sårbara grupper:**
Gravida kvinnor och växande foster, barn, ungdomar
- **Särskilt utsatta grupper:**
Spädbarn & småbarn

Kemikaliers påverkan på miljön

Farliga kemikalier fyller ofta en funktion

- Smuts- och vattenavvisande
- Flamskyddsmedel
- Mjukgörare
- Lösningsmedel
- Parfymämnen

→ Men behövs verkligen funktionen?
→ Eller finns det alternativ utan skadliga kemikalier?

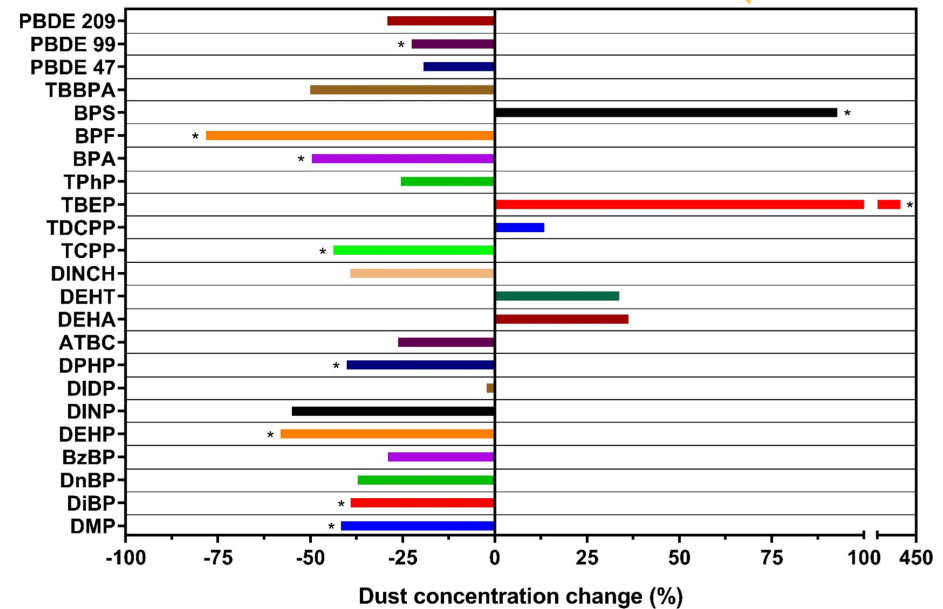
Kemikalier inomhus

Dammanalys i 20 svenska förskolor visade:

- När gamla leksaker och madrasser ersattes med nya minskade skadliga kemikalier i dammet drastiskt.
- Vissa alternativa mjukgörare ökade dock.

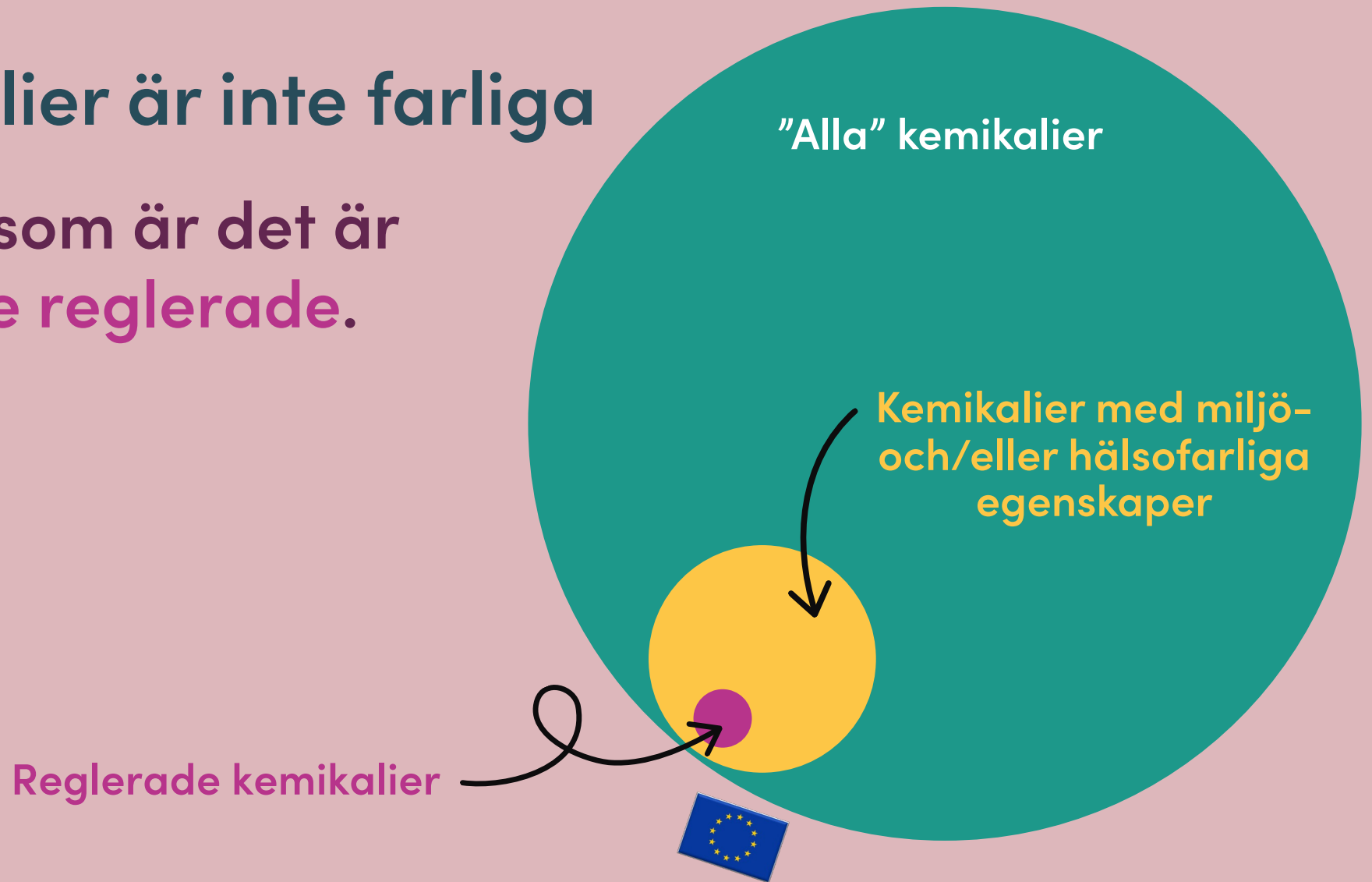

Förändrat innehåll i dammet efter nyinköp De här kemikalier minskade och dessa ökade

Alla kemikalier är inte farliga

...men av de som är det är
alla ännu **inte reglerade**.

EU-gemensam kemikalielagstiftning

(som rör konsumentprodukter)

CLP-förordningen innehåller regler om klassificering, märkning och förpackning av kemiska produkter.

Kosmetikaförordningen reglerar bland annat produkternas säkerhet, tillverkning, innehåll, märkning & rapportering av oönskade effekter.

Leksaksdirektivet Här finns bland annat regler för hur mycket av vissa ämnen som maximalt får läcka ut ur leksaker, samt förbud mot innehåll av vissa ämnen.

REACH-förordningen

Förordningen omfattar både varor och kemiska produkter, och innehåller även regler om att informera kunder om innehåll av farliga ämnen som finns listade på den så kallade **kandidatlistan**.

RoHS-direktivet gäller för elektronik. Sätter gränsvärden för innehåll av vissa kemiska ämnen.

Tvätt- och rengöringsmedelsförordningen reglerar bland annat skyddsnivån för miljön och människors hälsa.

POPs-förordningen om långlivade organiska föroreningar – miljögifter som är skadliga i låga koncentrationer, som är svåra att bryta ner och som sprids långt från utsläppplatsen.

Förordning = gäller direkt i alla medlemsländer utan att behöva införlivas i den nationella lagstiftningen.

Direktiv = gäller inte automatiskt i medlemsländerna utan måste skrivas in i de svenska lagarna, förordningarna eller föreskrifterna.

Den svenska lagstiftningen om kemikalier finns i Miljöbalken och kompletteras med förordningar som förtydligar lagen inom olika områden.

Olika myndigheterna har tillsyn över olika produkter:

Kemikalieinspektionen har tillsyn över företag som sätter ut kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor på marknaden.

Läkemedelsverket har tillsyn över kosmetika, tatueringsfärger, permanent makeup och medicintekniska produkter.

Livsmedelsverket har tillsyn över material som är avsett att komma i kontakt med livsmedel.

Kommunerna har också visst tillsynsansvar.

Varor vs kemiska produkter

I kemikalielagstiftningen gör man skillnad på **varor** och **kemiska produkter**.

Exempel på **varor** är leksaker, kläder, batterier, möbler och hemelektronik. Förpackningar räknas också som varor.

Exempel på **kemiska produkter** är lim, målarfärg, rengöringsmedel och kemiska bekämpningsmedel.

OBS! Reglerna gäller för produkter som säljs inom EU.

OBS! Regelefterlevnad dålig för produkter som säljs från företag utanför EU via online-marknadsplatser.

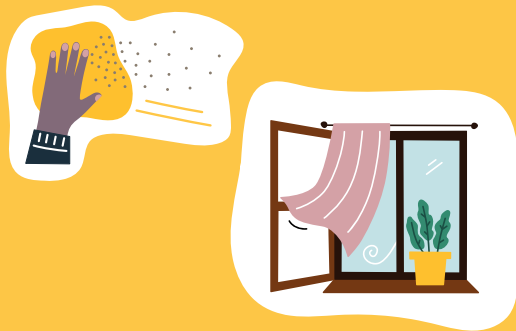
Miljömärkningar (tredjepartscertifierade)

De viktigaste tipsen

– för att minska din exponering av skadliga kemikalier i hemmet

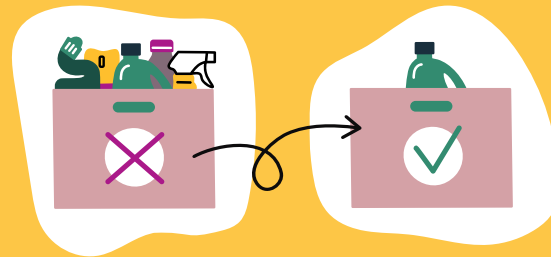
1

Vädra, dammsug & dammtorka

– för att städa bort kemikalier som samlats i dammet.

2

Minimera antal produkter & prylar

– för att minska antalet kemikaliekällor (och ta hand om avfallet på ett säkert sätt).

3

Handla medvetet

– köp produkter som omfattas av EU:s regler och titta efter miljömärkningar som är tredjepartscertifierade.

Idag: Mitt kemikaliesmarta städskåp

Färgämnen

Doftämnen

Sprejflaskor

PAUS

→ Hämta 2 städ- eller tvättprodukter som du använder ofta

Städkåpet

- Vad tror ni om era två produkter – innehåller de skadliga kemikalier?

Prata två och två.

→ Dela i helgrupp!

Ett kemikaliesmart städskåp

A

Rengör **skonsamt** med varmt vatten och mildt rengöringsmedel som inte innehåller desinficeringsmedel (till exempel såpa, ättika, bikarbonat) – för att undvika hudirritation och inte bidra till antibiotikaresistens.

B

Välj **oparfymerade och ofärgade produkter** – för att undvika skadliga kemikalier och allergiframkallande ämnen.

C

Undvik **produkter i sprejflaskor** – för att inte sprida skadliga kemikalier i luften i onödan.

Exponeringsvägar

EU-gemensam kemikalielagstiftning

(som rör konsumentprodukter)

CLP-förordningen innehåller regler om klassificering, märkning och förpackning av kemiska produkter.

Kosmetikaförordningen reglerar bland annat produkternas säkerhet, tillverkning, innehåll, märkning & rapportering av oönskade effekter.

Leksaksdirektivet
Här finns bland annat regler för hur mycket av vissa ämnen som maximalt får läcka ut ur leksaker, samt förbud mot innehåll av vissa ämnen.

REACH-förordningen

Förordningen omfattar både varor och kemiska produkter, och innehåller även regler om att informera kunder om innehåll av farliga ämnen som finns listade på den så kallade **kandidatlistan**.

RoHS-direktivet gäller för elektronik. Sätter gränsvärden för innehåll av vissa kemiska ämnen.

Tvätt- och rengöringsmedelsförordningen reglerar bland annat skyddsnivån för miljön och människors hälsa.

POPs-förordningen om långlivade organiska föroreningar – miljögifter som är skadliga i låga koncentrationer, som är svåra att bryta ner och som sprids långt från utsläppsplatsen.

Olika myndigheterna har tillsyn över olika produkter:

Kemikalieinspektionen har tillsyn över företag som sätter ut kemiska produkter, bekämpningsmedel och varor på marknaden.

Läkemedelsverket har tillsyn över kosmetika, tatueringsfärger, permanent makeup och medicintekniska produkter.

Livsmedelsverket har tillsyn över material som är avsett att komma i kontakt med livsmedel.

Kommunerna har också visst tillsynsansvar.

Varor vs kemiska produkter

I kemikalielagstiftningen gör man skillnad på **varor** och **kemiska produkter**.

Exempel på **varor** är leksaker, kläder, batterier, möbler och hemelektronik. Förpackningar räknas också som varor.

Exempel på **kemiska produkter** är lim, målarfärg, rengöringsmedel och kemiska bekämpningsmedel.

Förordning = gäller direkt i alla medlemsländer utan att behöva införlivas i den nationella lagstiftningen.

Direktiv = gäller inte automatiskt i medlemsländerna utan måste skrivas in i de svenska lagarna, förordningarna eller föreskrifterna.

Den svenska lagstiftningen om kemikalier finns i Miljöbalken och kompletteras med förordningar som förtydligar lagen inom olika områden.

OBS! Reglerna gäller för produkter som säljs inom EU.

OBS! Regelefterlevnad dålig för produkter som säljs från företag utanför EU via online-marknadsplatser.

Vad säger lagstiftningen?

Företag...

- har ansvar för att produkter inte bryter mot lagen
- måste förpacka produkter så att hälsa och miljö inte kommer till skada
- måste ha barnskyddande förslutning på förpackningar som innehåller ämnen som kan orsaka allvarigare hälsofaror
- måste ange hela innehållsförteckningen på webbplats och delar av den på själva förpackningen

Kemikalieinspektionen är tillsynsmyndighet i Sverige

Farosymboler

– vad betyder de?

Skadlig.

Kan ge klåda och irritation på huden eller i ögonen, kan ge hudallergi eller göra dig dåsig eller yr.

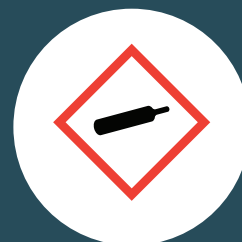
Explosiv.

Hantera försiktigt och håll borta från värme, gnistor och öppen eld.

Frätande.

Farlig att få på huden, i ögonen eller i munnen.

Gas under tryck.

Får inte värmas upp eftersom de kan explodera av värmen.

Allvarlig hälsofara.

Kan vara cancerframkallande och kan påverka förmågan att få barn. Kan orsaka allergi.

Akut giftig.

Kan vara livsfarlig att svälja, få på huden eller andas in.

Miljöfarlig.

Farlig för miljön.

Oxiderande.

Kan orsaka eller förstärka en brand.

Brandfarlig.

Håll borta från värme, gnistor och öppen eld.

Faror i städskåpet (och hur du undviker dem)

- **Läs informationen** på förpackningen och titta efter farosymboler

- **Förvara** kemiska produkter **oåtkomligt** för barn och i sin **originalförpackning**, så att barn inte tror att det är något annat.

- **Skruva alltid åt korken** på flaskan.

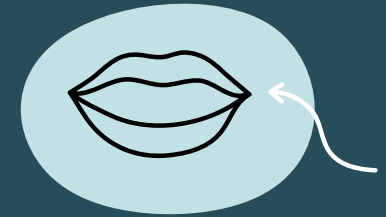
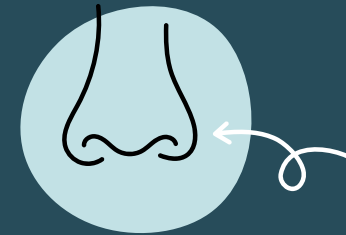
Rengör skonsamt

- **Undvik bakteriedödande desinficeringsmedel** eftersom de kan göra bakterier resistenta mot antibiotika
- **Varmt vatten** med en klick **såpa** rengör det mesta
- Välj **miljömärkta produkter** – de rengör effektivt utan onödiga skadliga kemikalier
- **Ättika** tar bort fett; **bikarbonat** får bort smuts (men kan vara dyrare än de mer effektiva miljömärkta produkter)
- **Förvara** kemiska produkter **utom syn- och räckhåll för barn!**

Parfym kan orsaka allergi

- **En tredjedel** av Sveriges befolkning har allergi eller överkänslighet
- Kontaktallergi mot **doftämnen** kan utvecklas genom hudkontakt
- Parfym, allergener och andra irriterande ämnen kan leda till **kontakteksem**
- **Starka dofter** kan leda till astma
- **Doftöverkänslighet** drabbar många; kronisk hosta vanligt symptom
- Både syntetiska och **naturliga doftämnen** kan utlösa allergier

Färgämnen – onödiga?

- **Hundratals** olika färgämnen
- Ofta **problematiska** för miljön
- Kan orsaka **hälsoproblem**
- **Påverkar inte** produktens **rengöringsförmåga**

Sprejflaskor

- **Sprejer sprider medlet i luften**
- Undvik specifikt
 - **Aerosolsprej** – små droppar hänger kvar längre i luften
 - **Frätande produkter** – kan skada lungorna
- Om sprej används, spreja nära inpå en trasa (en centimeters avstånd)

Tester visar: problematiske kemikalier städar inte bättre

166 städprodukter (varav 95 miljömärkta) testades.

RESULTAT:

- Rengöringsförmågan var lika mellan miljö- och icke-miljömärkta produkter
- Mycket **färre problematiska kemikalier** i miljömärkta produkter
- De problematiska kemikalierna i icke-miljömärkta produkter **behövs inte**
- Produkterna som marknadsfördes som miljövänliga men saknade tredjepartscertifiering var oftast **dyra och städade dåligt**

Ett kemikaliesmart städskåp

A

Rengör **skonsamt** med varmt vatten och mildt rengöringsmedel som inte innehåller desinficeringsmedel (till exempel såpa, ättika, bikarbonat) – för att undvika hudirritation och inte bidra till antibiotikaresistens.

B

Välj **oparfymerade och ofärgade produkter** – för att undvika skadliga kemikalier och allergiframkallande ämnen.

C

Undvik **produkter i sprejflaskor** – för att inte sprida skadliga kemikalier i luften i onödan.

Till nästa gång - kolla städskåpet

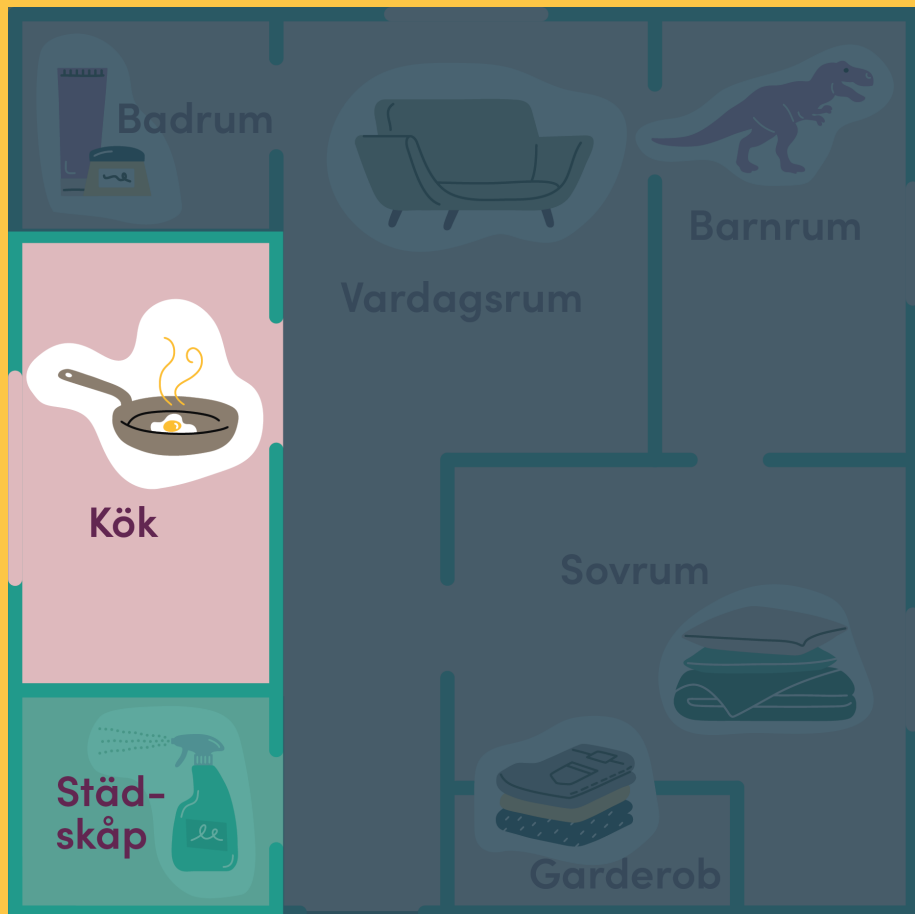
- Gå igenom städskåpet med hjälp av verktyget Kemikaliesmart
- Gör en första mätning av den potentiella exponeringen för skadliga kemikalier i ditt hem, med hjälp av verktyget CheckED

Vad tar du med
dig från i dag?

Tack för i dag!

All info från idag finns på:

www.sverigeskonsumenter.se/stadskap

Vi ses nästa vecka i köket!